

PANDEMİ SÜRECİNDE DERNEK, VAKIF ve SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ TOPLANTILARINA İLİŞKİN BİLGİ NOTU ve DEĞERLENDİRMELER

Av. Jülide SOYBAŞ*

Dünya Sağlık Örgütü tarafından 11 Mart 2020 tarihinde yeni koronavirüs (COVID-19) hastalığı 'pandemik' bir hastalık olarak ilan edilmiştir. Ülkemizde de bu tarihten itibaren tedbirler alınmaya başlanmış, bu amaçla çeşitli yasal ve idari düzenlemeler yapılmaya başlanmıştır.

İlk olarak İçişleri Bakanlığı tarafından 16.03.2020 tarihinde tüm valiliklere gönderilen genelge ile, "*Sivil Toplum Kuruluşlarının (dernek, vakıf) genel kurulları ve Sivil Toplum Kuruluşlarının eğitimleri dâhil insanları toplu olarak bir araya getiren her türlü toplantı ve faaliyetlerinin (icra-i zorunluluk gerektiren yönetim faaliyetleri hariç) 16.03.2020 Pazartesi saat 24:00 itibariyle geçici olarak erteleneceği*" duyurusu yapılmış, ancak bu genelgenin tam metni yayımlanmamıştır. Duyurudan sonra en çok sorulan sorulardan biri, düzenleme harici tutulan "icra-i zorunluluk gerektiren yönetim faaliyetleri"nin ne olduğu ve bu toplantıların fiziken ya da sanal ortamda yapılmasının mümkün olup olmadığına ilişkindir.

Öncelikle, Türk Medeni Kanunu ve Dernekler Kanunu'nda kuruluşu ve işleyişi düzenlenen dernek ve vakıf tüzel kişiliklerinin her türlü toplantılarının genelge ile ertelenmesi ve kısıtlanmasının hukuki dayanaktan yoksun olduğunu belirtmek gerekir. Bununla beraber Genelgede yer alan "icra-i zorunluluk gerektiren yönetim faaliyeti" tabiri tartışmaya açıktır. Bu ifade ile tüm yönetim kurulu toplantılarının icra-i zorunluluk gerektiren yönetim faaliyeti kapsamında bulunduğu düşünülebileceği gibi, sadece mevzuat gereği yapılması zorunlu yönetim kurulu toplantılarının kastedildiği de düşünülebilir. (Örneğin, dernek tüzüğünde yönetim toplantıları için bir periyot belirlenmiştir, açılması düşünülen davanın süresi dolmak üzere olup bu konuda karar alınması gerekmektedir.)

Mevzuatta genel kurul toplantılarının aksine yönetim kurulu toplantılarının nasıl yapılacağı konusunda bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu nedenle sanal ortamda yönetim kurulu toplantısı yapılabilmesinin önünde bir engel olmadığı düşünülmektedir. Zira genelgede "insanları toplu olarak bir araya getiren her türlü toplantı ve faaliyet"ten söz edilmekte olup online olarak sanal ortamda yapılan toplantının bu kapsama girmediği açıktır. Bu durumda dernek yönetim kurullarının görev alanlarına giren her konuda, tüzüklerinde belirlenen usullere uygun olmak kaydı ile online telekonferans yöntemiyle toplantılar yapabileceği, fiziki toplantılarda aldıkları her türlü kararı alabileceklerinin kabulü mümkündür. Bu ortamda alınan karar ve yazışmaların daha sonra yazılı biçime dönüştürülmek üzere dijital ortamda saklanması, alınan kararların toplantıya katılan yönetim kurulu üyeleri tarafından onaylandığına ilişkin geri bildirimlerin alınması ispatı sağlayabilmek bakımından önemlidir.

Ayrıca 26.03.2020 tarih 31080 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan değişiklikle, Dernekler Kanunu'na eklenen EK-2 maddesinde "Bu Kanun ve 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'na göre derneklerle ilgili her türlü kayıt ile iş ve işlem elektronik ortamda" yapılabileceği düzenlemesi yapılmıştır.

* Ankara Barosu Sağlık Hukuku Kurulu Başkan Yardımcısı

Önümüzde günlerde pandemi sürecinin seyri, gelişen ve yenilenen teknolojinin boyutları açısından bakıldığında dernek tüzüklerinde, yönetim kurullarının sanal ortamda toplanarak karar alabilmelerinin mümkün olabileceğine ilişkin düzenleme yapılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

Daha sonraki süreçte, Resmî Gazete'nin 17 Nisan 2020 tarih 31102 sayılı nüshasında 7244 sayılı Yeni Koronavirüs (COVID 19) Salgınının Ekonomik ve Sosyal Hayata Etkilerinin Azaltılması Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun yayımlanmış, 2/ç maddesinde "4/11/2004 tarihli ve 5253 sayılı *Dernekler Kanunu* ve 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı *Türk Medeni Kanunu*'na göre dernekler tarafından verilecek bildirim ve beyannameler ile dernek genel kurul toplantıları 31/7/2020 tarihine kadar ertelenir. Bu süre, 3 aya kadar İçişleri Bakanınca uzatılabilir. Ertelenen genel kurul toplantıları, erteleme sona erdiği tarihten itibaren 30 gün içinde yapılır. Mevcut organların görev, yetki ve sorumlulukları erteleme süresinde yapılacak ilk genel kurula kadar devam eder." düzenlemesi yer almış ve bu fıkranın yürürlük tarihi 10 Mart 2020 olarak belirlenmiştir.

Dernekler Yönetmeliği'nin 12 ilâ 17'nci maddelerinde dernek genel kurullarının çağrı usulleri, toplanma biçimleri ve sonuç bildirimlerine ilişkin genel hükümler belirlenmiştir. Yönetim kurulu toplantılarının aksine genel kurul toplantılarının fiziki ortamda yapılmasının yasal bir zorunluluk olduğu açıktır.

Yasa ile genel kurul toplantıları dışında derneğin diğer zorunlu organları olan *yönetim kurulu* ve *denetim kurulu toplantıları bakımından bir erteleme yapılmamıştır. Dolayısıyla yönetim kurulları, denetleme kurulları ve varsa dernek tüzüğünde yer alan diğer kurulların toplantılarını yapmaya engel bir durumun olmadığı* tespit edilmektedir.

7244 sayılı Yasa ile derneklerin tüzükleri uyarınca yapmak zorunda olduğu genel kurul toplantıları 31 Temmuz 2020'ye kadar ertelenmiştir. Yasa hükmüne göre derneklere 1 Ağustos'tan geçerli olmak üzere 30 günlük süre verilmiş olup genel kurullarını bu sürede toplamak zorunda bulunan derneklerin en geç 30 Ağustos 2020'ye kadar süreci tamamlamaları gerekmektedir. Bu noktada karşılaşılabilecek diğer sorun, 30 Ağustos 2020'ye kadar yapılması gereken genel kurul toplantısında salt çoğunluğa ulaşılamaması halinde ikinci toplantının 30 Ağustos 2020'den sonraki bir tarih olarak belirlenip belirlenemeyeceğidir.

Dernekler Yönetmeliğinin 14'üncü maddesi düzenlemesine göre:

"Yönetim kurulu, dernek tüzüğüne göre genel kurula katılma hakkı bulunan üyelerin listesini düzenler. Genel kurula katılma hakkı bulunan üyeler; en az onbeş gün önceden, toplantının günü, saati, yeri ve gündemi en az bir gazetede veya derneğin internet sayfasında ilan edilmek, yazılı olarak bildirilmek, üyenin bildirdiği elektronik posta adresine ya da iletişim numarasına mesaj gönderilmek veya mahalli yayın araçları kullanılmak suretiyle toplantıya çağrılır. Bu çağrıda, çoğunluk sağlanamaması sebebiyle toplantı yapılamazsa, ikinci toplantının hangi gün, saat ve yerde yapılacağı da belirtilir. İlk toplantı ile ikinci toplantı arasındaki süre yedi günden az, altmış günden fazla olamaz.

Toplantı, çoğunluk sağlanamaması sebebinin dışında başka bir nedenle geri bırakılırsa, bu durum geri bırakma sebepleri de belirtilmek suretiyle, ilk toplantı için yapılan çağrı usulüne uygun olarak üyelere duyurulur. İkinci toplantının geri bırakma tarihinden itibaren en geç altı

ay içinde yapılması zorunludur. Üyeler ikinci toplantıya, birinci fıkrada belirtilen esaslara göre yeniden çağrılır.

Genel kurul toplantısı bir defadan fazla geri bırakılamaz”

Düzenleme ve yasa değişikliği birlikte değerlendirildiğinde, derneklerin en az on beş gün önceden, tüzükleri ve Yönetmelik'te belirtilen usullere uygun şekilde gerçekleştirecekleri çağrı ile, genel kurul toplantıları için 01-30 Ağustos 2020 tarihleri arasında belirledikleri bir zamanda ilk toplantılarını yapmaları gerekmektedir. Çoğunluğun sağlanamaması sebebiyle ilk toplantı yapılamazsa, ikinci toplantının hangi gün, saat ve yerde yapılacağı bu çağrıda belirtilecektir.

İlk toplantı ile ikinci toplantı arasındaki süre yedi günden az, altmış günden fazla olamayacağından, salt çoğunluğun sağlanamaması sebebiyle yapılacak ikinci toplantının, ilk toplantının yapıldığı tarihe göre belirlenmek üzere, en geç 29 Ekim 2020'de yapılması gerekecektir.

Yasada “*mevcut organların görev, yetki ve sorumluluklarının erteleme süresi sonrasında yapılacak ilk genel kurula kadar devam edeceği*” düzenlemesi yer almakla birlikte, yasanın yürürlük tarihinin ilk genelge tarihinden önceki bir tarih (10 Mart 2020) olarak belirlenmesinin sebebi anlaşılammıştır. İlk genelge tarihi 16 Mart 2020 tarihinden önce genel kurullarını yaparak zorunlu organlarını belirleyen Derneklerin bu düzenlemeden etkilenmeyeceği ve hukuki durumlarında bir değişiklik olmayacağı değerlendirilmektedir.